

Natuurtoets en landschap bestemmingsplan Sumar 2018

De begrenzing van het bestemmingsplan Sumar 2018 is aangegeven op *kaart 1*

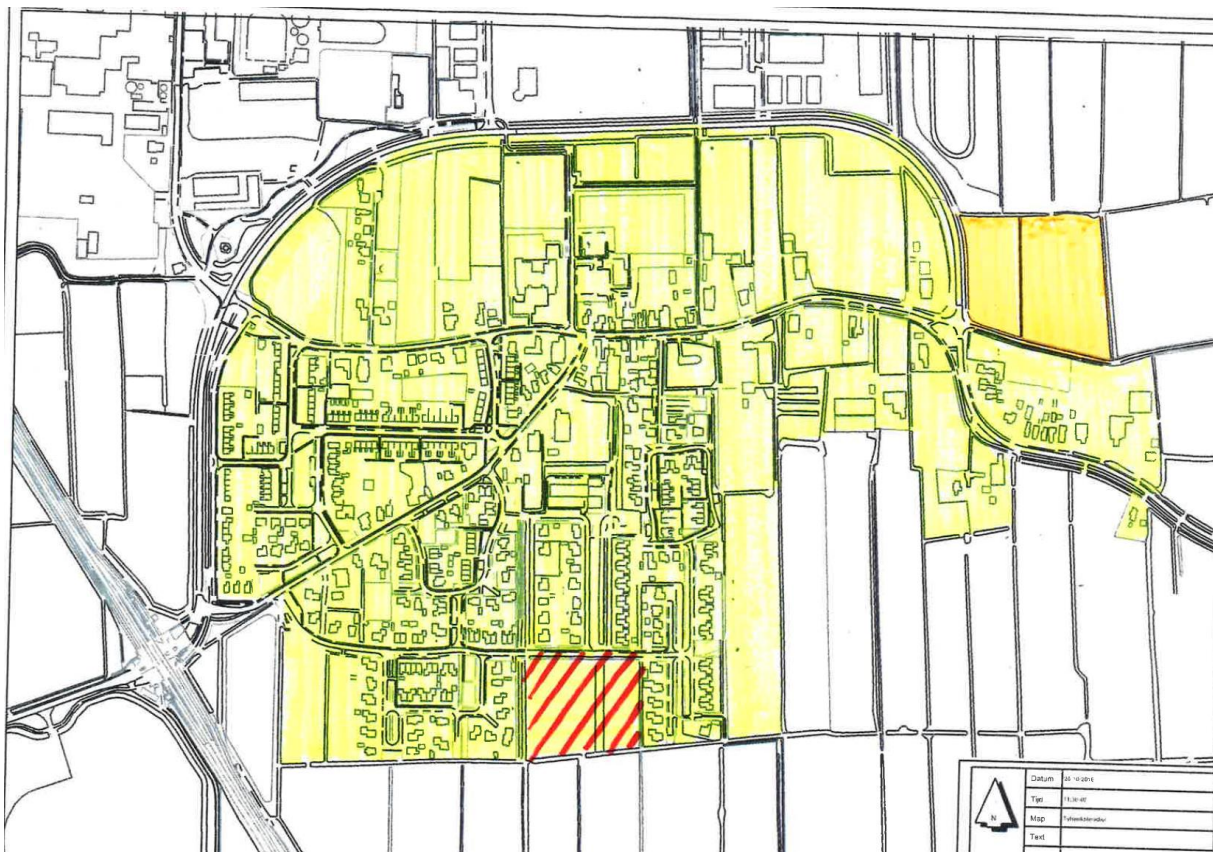
Het bestemmingsplan heeft grotendeels een conserverend karakter: er wordt in het nieuwe bestemmingsplan geen nieuwe bebouwing mogelijk gemaakt, met uitzondering van een kleine uitbreiding aan de zuidzijde van de bebouwde kom (begrenzing van de uitbreiding is gearceerd op *kaart 1*). De natuurtoets van de uitbreiding staat vermeld onder: Natuur in het uitbreidingsgebied.

Als er andere nieuwe ruimtelijke plannen uitgevoerd gaan worden, dan zal tevoren opnieuw de aanwezigheid van beschermde flora en fauna onderzocht moeten worden. De meeste informatie over beschermde flora en fauna is ontleend aan het Ecologisch Ontwikkelingsplan Tytsjerksteradiel 2009 (inclusief actualisatie van beschermde soorten in 2015). Het plangebied is te voet verkend om de biotopen en (beschermde) soorten te beschrijven.

Landschap

Sumar ligt in het dykswâlenlandschap met opstreckende verkaveling (Boer en landschap, 2009). Behalve dykswâlen (houtwallen) zijn er houtsingels met verschillende soorten bomen en struiken en elzensingels met voornamelijk elzen en braamstruiken. Aan de oostkant van Sumar (ten noorden van de leswei en de Greate Buorren) ligt een stukje plangebied in het Fries essenlandschap (oude akkergrond). Het landschap van Sumar is onderdeel van het nationaal landschap de Noordlike Fryske Wâlden.

Het plangebied ligt op 1,0 tot 2,0 m boven NAP aan de rand van het beekdal van het riviertje de Ee, dat tot een breed scheepvaartkanaal is gekanaliseerd (Prinses Margrietkanaal). Het dal is vooral zichtbaar vanaf de leswei naar het noorden. De bodem bestaat uit een ca. 0,5 tot 1,0 m dikke golvende laag lemig fijn zand gelegen op keileem. Door eeuwenlange bemesting met heideplaggen en schapenmest zijn dikke humeuze bodems ontstaan.

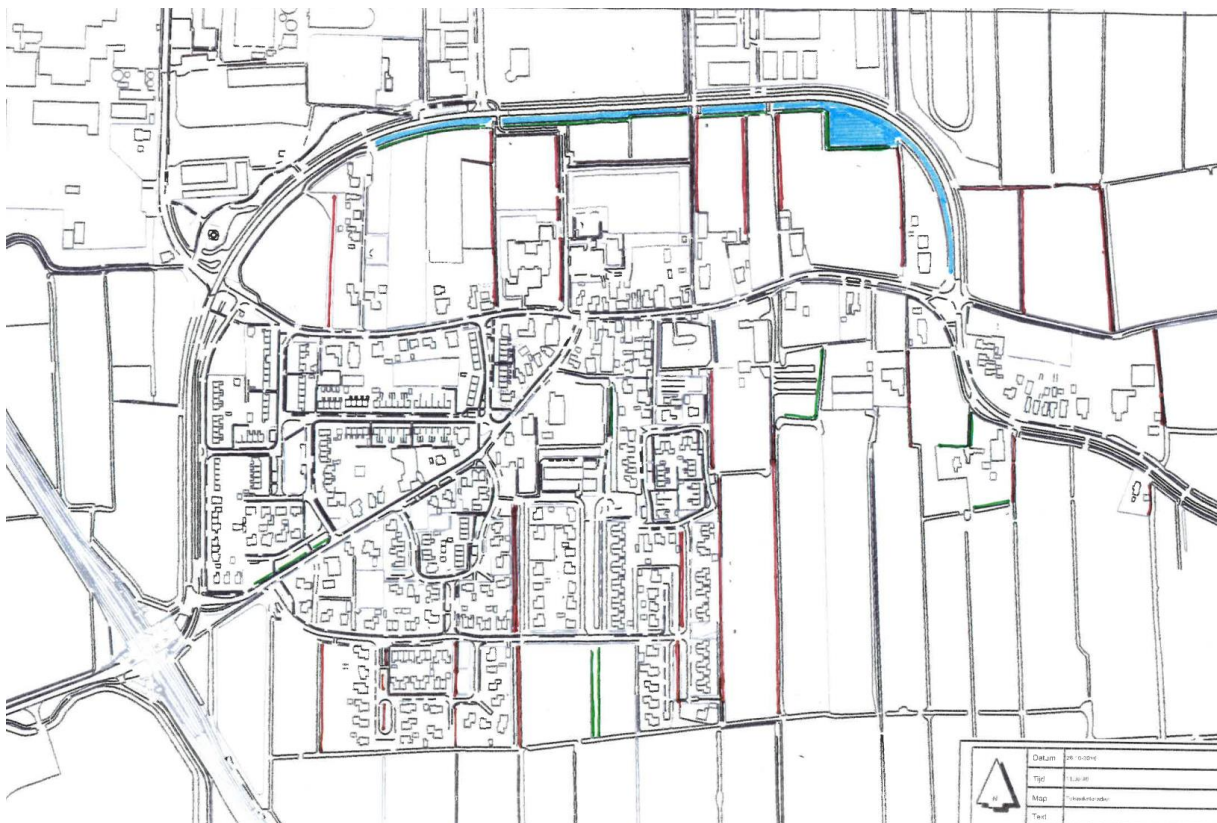

Kaart 1: Geel: woudenlandschap, Oranje: Essenlandschap, Rode arcering: woningbouw

Houtsingel- en natuurwaardekaart (kaart 2)

De bestemming groenvoorzieningen staat het toe om allerlei soorten groen aan te leggen en te wijzigen, speelplaatsen te maken en nutsvoorzieningen aan te leggen.

Soms is een groenvoorziening in de huidige staat zo waardevol, dat wijziging niet wenselijk is. Bijvoorbeeld groen, waarin zeldzame planten staan of groen met cultuurhistorische waarde, zoals boomsingels met oude eiken. De grens tussen “gewone” groenvoorzieningen en die met cultuurhistorische of natuurwaarde is niet scherp te trekken. De cultuurhistorische waarde is afhankelijk van de gaafheid van het element en de natuurwaarde ontwikkelt zich in de tijd. Er zijn groenvoorzieningen, waar nu enkele bijzondere planten staan, maar die over een aantal jaren een diversiteit aan zeldzame planten kunnen hebben. Het omgekeerde is ook mogelijk: de biodiversiteit kan door onvoorzien omstandigheden afnemen. Ook de cultuurhistorische waarde kan door aftakeling of beschadiging afnemen. Bij elke herziening van het bestemmingsplan (max. 10 jaar) kan de aanduiding “natuurgroen” of “houtsingel/houtwal” opnieuw worden beoordeeld. De deels brede zuidelijke berm (blauw op kaart 2) van de Koekoekswei is van belang vanwege de natuurwaarde, omdat deze bij de aanleg is ingezaaid met zaden van wilde planten. De oude bomen langs de Knillis Wytseswei worden beschermd als vliegroute van vleermuizen (zie bij soortenbescherming).

Kaart 2: Rood: structuurbepalende singels, Groen: Omgevingsvergunning nodig voor roeien, Blauw: Natuurwaarden

De houtsingels en houtwallen (dykswâlen) worden beschermd tegen wijzigingen, die hun visuele en historische waarde teniet kunnen doen. Deze elementen liggen in de bebouwde kom of in delen van het bestemmingsplan met een agrarische bestemming.

De structuurbepalende houtsingels (rood op kaart 2) mogen niet worden gerooid, tenzij een wijziging van het bestemmingsplan plaatsvindt. Uitbreiding van de bebouwde kom of de aanleg van wegen kan aanleiding zijn voor zo'n wijziging van het bestemmingsplan. Deze meest structuurbepalende singels en wallen liggen in de noord-zuid opstreckende

verkaveling (met dwarssingels) of langs wegen (of waterlopen). Overige houtsingels (groen aangegeven) mogen met een omgevingsvergunning geroid worden.

Deze regelgeving in dit bestemmingsplan is vergelijkbaar met het bestemmingsplan Buitengebied. In bestemmingsplan Sumar 2018 zijn de regels opgenomen in artikel 35 Waarde – Landschap (Woudenlandschap) met de bijbehorende bijlage 4 Landschappelijke waarden Woudenlandschap en bijlage 5 Richtlijnen houtsingels.

Toetsing aan de natuurwetgeving

Deze toets geeft aan met welke beschermde natuurgebieden rekening gehouden moet worden en welke beschermde soorten planten en dieren in het plangebied kunnen voorkomen, omdat de voor hen geschikte biotopen aanwezig zijn. De natuurtoets toetst aan de Wet natuurbescherming 2017 (Wnb), de provinciale verordening Wet natuurbescherming 2017 (pv Wnb) en de provinciale verordening Romte voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd.

Beschermde natuurgebieden

Het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied de Alde Feanen ligt op ca. 3 km afstand. Voor de ontwikkeling van de acht woningen aan de Finne en de mogelijke gevolgen op het stikstofgevoelige Natura 2000 gebied, is een Aerius berekening opgesteld. Daaruit is gebleken dat zowel tijdens de aanlegfase als de gebruikersfase de depositieresultaten niet boven 0,00 mol/ha/jr. zullen uitkomen. Andere Natura 2000 gebieden liggen op (veel) grotere afstanden van het plangebied, waardoor kan worden aangenomen, dat er geen relatie is met het plangebied.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt ten noorden van het plangebied langs de zuidelijke oever van het Prinses Margrietkanaal. Het is een verbindingszone tussen de Alde Feanen en de natuurgebieden rond het Burgummermar. De zone is tot aan de brug bij Burgum aangelegd en zal de komende jaren worden doorgetrokken. In oostelijke richting zijn beide oevers van het P. Margrietkanaal bezet met bedrijfsterreinen. Het is daarom nog niet bekend waar de verbindingszone komt te liggen. Het bestaande natuurgebied de Súdermar ten oosten van het plangebied wordt onderdeel van de NNN (EHS-kwadrant 2009, met update 2015). De voorwaarde, dat ter plaatse van de zone geen ontwikkelingen plaats mogen vinden, die de aanleg van de verbinding belemmeren, is nu (nog) niet te toetsen.

Beschermde soorten

De Wet natuurbescherming 2017 (Wnb) onderscheidt 3 categorieën beschermde soorten: strikt beschermde (Europese) soorten, vogelsoorten en overige beschermde (Nationale) soorten.

De strikt beschermde soorten Noordse woelmuis, Ringslang, Heikikker, Gevlekte witsnuitlibel en Groene glazenmaker komen in de omgeving voor, maar niet in het plangebied, omdat de voor hen geschikte biotopen ontbreken.

De eveneens strikt beschermde otter is in oktober 2017 dood (door aanrijding) aangetroffen in de oostelijke berm van de Centrale As ter hoogte van de ijsbaan van Sumar. Mogelijk is deze otter via de brede sloot langs de zuidzijde van het plangebied daar terecht gekomen. Het voorval toont de noodzaak aan van het voltooiën van de hierboven genoemde NNN (dit is een taak van de provincie).

Alle soorten vleermuizen worden strikt beschermd; dit betekent dat hun verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes beschermd worden. Het gaat bij Sumar om de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootvleermuis, Laatvlieger en de Watervleermuis. Vleermuizen zijn nachtdieren en de meeste soorten mijden verlichting.

Op de zolder van de hervormde kerk zit een kolonie van de Gewone grootoorvleermuis, die 's nachts vooral foerageren in de lindes rond de kerk. Verlichting van deze bomen of de buitenmuren van de kerk moet daarom van maart tot november vermeden worden (van november tot maart zijn vleermuizen in winterslaap).

De verblijfplaatsen van de andere soorten vleermuizen zijn nog niet bekend. Ze foerageren meest in de nabijheid van bomen als het daar donker genoeg is. De sloten en oude bomen nabij de voormalige boerderij Achterweg 5 en de oude eiken langs de Knillis Wytzeswei zijn waarschijnlijk belangrijk voor vleermuizen.

Alle in het wild voorkomende vogels en hun nesten zijn tijdens het broeden beschermd. Er zijn ook jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten die hun nest het gehele jaar gebruiken of die elk jaar op hetzelfde nest broeden. Hiervoor bestaat een indicatieve lijst (Rijksdienst Ondernemend Nederland, 2009) waarop Gierzwaluw, Huismus, Ooievaar, diverse soorten uilen en roofvogels staan, die in nestkasten, boomholten, onder dakpannen of op boomnesten broeden. Voor het verstoren van broedende vogels worden meestal geen ontheffingen verleend. Het beste kan er niet tijdens het broeden van de aanwezige vogels gewerkt worden. Beginnen voor het broeden om broeden te verhinderen is ook een optie.

Nationaal beschermde soorten zoogdieren kunnen in het plangebied voorkomen. Voor een deel deze soorten geldt een vrijstelling van de (meeste) verboden in de Wnb voor het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen, mits er geen bevredigende andere oplossing bestaat. Deze vrijstelling van verboden in de Wnb staat vermeld in de provinciale verordening Wnb 2017. Het betreft de in Tytsjerksteradiel voorkomende soorten: ree, vos, haas, konijn, bunzing, hermelijn, wezel, egel, mol, woelrat, rosse woelmuis, veldmuis, aardmuis, huisspitsmuis, bosmuis en dwergmuis.

Tot de categorie nationale soorten behoren ook de Steenmarter, de Waterspitsmuis en de Hazelworm, die in Tytsjerksteradiel voorkomen, maar waarvoor geen vrijstelling geldt.

In plaats van de vrijstelling mag ook gebruik gemaakt worden van een (door de minister) goedgekeurde gedragscode. De gedragscodes voor verschillende soorten werkzaamheden kunnen voor alle categorieën van beschermde soorten worden gebruikt.

In het plangebied komen de volgende biotopen voor: houtwal, houtsingel, elzensingel, bomen(laan), grasland, moestuin, grote tuin, vijver, sloot en greppel. Per biotoop wordt aangegeven welke (beschermde) soorten er kunnen worden aangetroffen.

Houtwallen (dykswâlen)

Houtwallen vormen een gevarieerde biotoop: het wallichaam heeft een zonkant, een schaduwkant en een gradiënt van droog en voedselarm bovenaan naar vochtig en voedselrijk aan de onderkant. De onderkant wordt bovendien vaak begraaasd door vee. De wallen zijn vaak (enkele) honderden jaren oud en hetzelfde geldt ook voor de "stoven" (stobben) van de bomen, die periodiek worden afgezaagd (hakhoutbeheer), waarbij enkele "overstaanders" worden overgeslagen.

Op de schrale droge zonnige kant groeien bijzondere (niet beschermde) plantjes als muizenootje, zandblauwtje en op de beschaduwde kant staan vaak varens, zoals de eikvaren en het dubbelloof. De stoven en de overstaanders bieden soms geschikte nestholten voor muizen en vogels. De Gekraagde roodstaart en de Spotvogel zijn kenmerkende soorten van deze biotoop. De houtwallen zijn zeer geschikt als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen.

Houtsingels en elzensingels

Houtsoorten zijn els, es, eik, berk, lijsterbes, meidoorn, en struiken als als sporkehout, braam, kamperfoelie en varens. Er leven muizen en (zang)vogels. Naast gemengde singels staan er op lagere gronden met sloten singels van meest Zwarte els en op hogere gronden singels met meest Zomereiken. De singels zijn zeer geschikt als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. Ook overwinteren er amfibieën.

Oude bomen

Op erven en in grote tuinen staan eiken, beuken, essen, paardenkastanjes, esdoorns, soms met holten waarin vleermuizen of vogels kunnen verblijven.

Gebouwen

In boerderijen en gebouwen met weinig gebruikte ruimten zoals zolders en schuren kunnen vleermuizen, (steen)marters, muizen, padden, zwaluwen, mussen, of (kerk)uilen verblijven.

Graslanden

Veel kleine stukken grasland worden vrij extensief beweid en bemest. Door de voedselrijke ondergrond komen er geen beschermde planten voor en door de ingesloten ligging van de percelen broeden er geen weidevogels. Wel zullen er vaak muizen voorkomen.

Sloten, poelen en vijvers

Verspreid liggen sloten, poelen en vijvers waarin moeras- en waterplanten en amfibieën voorkomen. De sloten zijn meest smal, zodat er weinig of geen vissen, watervogels en libellen verwacht worden, maar in de poelen en vijvers zitten die weer wel.

Conclusies

Bescherming van natuurgebieden speelt in dit bestemmingsplan geen rol. Mogelijk kan de aanleg van de verbindingzone in het kader van de NNN (EHS) een rol spelen als deze verbindingzone in het bestemmingsplan komt te liggen. Er moet bij de uitvoering van ruimtelijke plannen wel rekening gehouden worden met beschermde soorten. Bij nieuwbouw, slopen of herinrichting moet vooraf de aanwezige fauna geïnventariseerd worden. Als verblijfplaatsen van de strikt beschermde vleermuizen worden aangetroffen moet een ontheffing bij de provincie worden aangevraagd of met een gedragscode worden gewerkt. Ook als andere (niet strikt) beschermde soorten worden aangetroffen moet er gewerkt worden met een gedragscode. Als er broedende vogels zijn, moet buiten de broedtijd worden gewerkt en als er jaarrond beschermde nesten zijn moet een ontheffing worden gevraagd of met een gedragscode worden gewerkt.

Ecologische verkenning van het uitbreidingsgebied

In het uitbreidingsgebied (zie kaartje 2) staan aan weerszijden van de brede sloot elzensingels en aan de westkant van het plangebied ligt een dykswâl. Ertussenin ligt een greppel met restanten van een elzensingel en langs de zuidkant van het gebied ligt een brede sloot. Conform de regelgeving in het bestemmingsplan Buitengebied is de dykswâl beschermd: voor het verwijderen van de dykswâl is een bestemmingsplanwijziging nodig.

Geen relatie met beschermde natuurgebieden

Het uitbreidingsgebied heeft geen biotopen gemeen met Natura 2000 gebied Alde Feanen en ligt net als het gehele bestemmingsplan op grote afstand van andere Natura 2000 gebieden, zodat er geen rekening mee gehouden behoeft te worden. Ook heeft de uitbreiding geen invloed op de in te richten ecologische verbindingzone, tenzij deze nabij de uitbreiding wordt gerealiseerd (de locatie is nog niet bekend).

Geen beschermde soorten planten

Op de dykswâl en in de elzensingels staan berk, eik, els, es, lijsterbes, wilg, meidoorn en bramen brandnetels. In het grasland staan veel ruigtekruiden. Ook in de sloten komen geen beschermde soorten planten voor, wel oever- en waterplanten als Grote en Kleine lisdodde, Gele lis, Harig wilgenroosje, Wolfspoot, Kikkerbeet en Kroosvaren.

Vleermuizen

De dykswâl sluit aan bij andere dykswâlen en kan gebruikt worden als vliegroute. Om de vliegroute in stand te houden, mag de dykswâl niet gerooid worden en bij het onderhoud moet de continuïteit in stand blijven. Omdat de meeste soorten vleermuizen gevoelig zijn voor licht, moet verlichting van de dykswâl vermeden worden.

De elzensingels lopen dood en zijn daarom niet geschikt als vliegroute, maar wel als foerageergebied. Direct ten zuiden van het uitbreidingsgebied biedt het singellandschap van de Noardlike Fryske Wâlden een groot foerageergebied, zodat de singels in het gebied van de uitbreiding niet onmisbaar zijn. De bomen van de elzensingels zijn te dun om holtes te bevatten, die een verblijfplaats voor de vleermuizen kunnen zijn.

Andere zoogdieren

In de omgeving komen naast vleermuizen ook andere strikt beschermde zoogdieren voor. Het plangebied omvat echter geen biotopen die voor deze soorten geschikt zijn. Voor andere niet strikt beschermde soorten als egel, haas, en (spits)muizen heeft de provincie Fryslân onder voorwaarden vrijstelling verleend van verbodsbepalingen van de Wnb voor o.a. ruimtelijke ingrepen en mits er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Amfibieën, vissen en reptielen

Strikt beschermde amfibieën, vissen en reptielen komen niet voor. Voor de andere beschermde (algemene) soorten amfibieën geldt de provinciale vrijstelling (zie hiervoor).

Insecten (en andere ongewervelden)

In het uitbreidingsgebied komen geen strikt beschermde insecten voor en voor andere beschermde insecten geldt de provinciale vrijstelling.

Vogels

Vogels en hun nesten worden beschermd tijdens het broeden en de nesten van sommige vogels zijn jaarrond beschermd. De singels en de dykswâl zijn zeer geschikte broedplaatsen. De brede sloten worden gebruikt door waterhoentjes, die aan de oevers nestelen. Ook wilde eenden en meerkoeten kunnen hier nestelen. Het grasland tussen de singels en sloten is niet geschikt voor weidevogels. Werkzaamheden nabij de nesten moeten buiten het broedtijd plaatsvinden. De broedperiode is per vogelsoort verschillend. Vogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen.

Conclusie Uitbreidingsgebied

In het uitbreidingsgebied van het bestemmingsplan Sumar 2017 komen strikt beschermde vleermuizen voor. Daarom moet de dykswâl aan de oostkant in stand gehouden worden en verlichting van deze wal vermeden worden. In de dykswâl, de elzensingels en de oevers van de sloten in het plangebied kunnen vogels broeden. Tijdens het broeden mag daarom geen verstoring plaatsvinden. Andere beschermde dieren in het uitbreidingsgebied vallen onder de vrijstelling van de provinciale verordening Wnb 2017.

December 2017